

D 40/98

Skattemyndigheten i X-stad har inkommit till Revisorsnämnden (RN) med en underrättelse beträffande godkände revisorn A-son. RN har med anledning av uppgifterna beslutat att utreda hur A-son driver sin revisionsverksamhet.

A-son driver verksamheten i aktiebolagsform. Hon har uppgett att hon har drygt 250 revisionsuppdrag och ett tiotal redovisningsklienter. Av revisionsklienterna är ca trettio s.k. vilande bolag. A-son har tidigare haft två anställda men sköter f.n. verksamheten ensam. Hon har skriftligen besvarat ett antal frågor från RN om hur hon organiserat sin verksamhet. RN har även besökt A-son på hennes revisionsbyrå samt tagit del av hennes dokumentation avseende revisionsuppdrag för fyra slumpvis utvalda aktiebolag.

Av A-sons dokumentation och de kompletterande uppgifter hon lämnat beträffande revisionsuppdragen för de av RN utvalda fyra bolagen framgår följande.

Riskanalys och en därpå grundad planering av revisionen saknas i samtliga bolag.

Det första bolaget är återförsäljare av stålprodukter och har ett dotterbolag inom samma bransch på annan ort. Koncernen omsatte ifrågavarande räkenskapsår 54 miljoner kr. I A-sons dokumentation finns inga handlingar beträffande dotterbolaget utom en årsredovisning utan revisorspåteckning. Hon har inte heller varit i kontakt med dotterbolagets revisor vid revisionen. Hur A-son granskat koncernredovisningen framgår inte. I moderbolaget utgjorde lagret ca 24 % av de totala tillgångarna. A-son har uppgett att hon vid sin granskning av lagret kontrollerat att leverantörsfakturorna bokförts korrekt i huvudboken. Bolaget hade en extern konsult som stämde av lagret varje månad. A-son har därför inte ansett sig behöva granska lagerredovisningen. Hon har t.ex. inte gjort några stickprovskontroller av in- och utbokningar, prissättning eller nedskrivningar. Hon har inte heller gått igenom bolagets inventeringsrutiner eller varit närvarande vid inventering.

I det andra bolaget – en antikvitetsaffär – utgjorde posterna kontantkassa (103 301 kr), kundfordringar (134 538 kr) och lager (120 000 kr) ca 74 % av de totala tillgångarna vid ifrågavarande räkenskapsårs utgång. A-son tillträdde som revisor efter räkenskapsårets utgång och personal på hennes byrå upprättade bokslutet för bolaget. A-son kontaktade inte den tidigare revisorn. Beträffande ovannämnda poster har A-son begärt in intyg och förteckningar samt vissa kompletterande uppgifter från företagsledaren. Trots att hon noterat den höga kontantkassan och att nästan hälften av kundfordringarna bestod av en sedan flera år förfallen fordran, har hon inte gjort någon oberoende kontroll av företagsledarens uppgifter. Beträffande lagret har hon noterat att hon ”ej kunnat kontrollera riktigheten”. I revisionsberättelsen har hon endast anmärkt på att mervärdeskatt ej betalats i tid. Hon har tillstyrkt fastställande av resultat- och balansräkningar. Bolaget gick följande räkenskapsår i konkurs.

I det tredje bolaget (ett bageri med omsättning runt 23 miljoner kr) finns dubbla faktureringsystem – ett manuellt och ett maskinellt. A-son kände vid RN:s besök inte till anledningen till detta men har sedermera uppgett att det manuella systemet avser transaktioner med närstående bolag. RN:s kontroll av uppgiften visade dock att fordringarna enligt förteckning från detta system översteg de i årsredovisningen redovisade fordringarna på närstående bolag.

Det fjärde bolaget är grossist i livsmedel och A-son har varit revisor i bolaget sedan det bildades år 1995. Bolaget övertog vid bildandet inkråmet i ett bolag som tillhörde företagsledarens far. Vederlaget för överlåtelsen av inkråmet bokfördes i det nybildade bolaget som en långfristig skuld till fadern. Underlag för värdering av det överlåtna inkråmet

saknas. A-son har beträffande underlag endast hänvisat till en balansrapport avseende det nybildade bolaget efter inkråmsöverlåtelsen.

Räkenskapsåret 1996 omsatte bolaget 56 miljoner kr. Bolagets bokföring har under räkenskapsåret inte fungerat. Den bokföringsbyrå som skött bokföringen har till A-son uppgett att orsaken var att byrån inte fått in alla underlag från bolaget. Detta har bl.a. lett till osannolika belopp i kontantkassan, som mest minus 16,6 miljoner kr. En av företagsledarna har därefter rekonstruerat hela bokföringen. Kassan har enligt A-son återställts bl.a. genom att företagsledarna betalat in kontanter till bolaget. Hur och när dessa kontanter bokats in har A-son inte kontrollerat. Det enda underlag hon hänvisar till är en handling enligt vilken en utländsk långgivare har lämnat ett lån om fem miljoner kr till en av företagsledarna genom dennes far. Hon har vid sin slutliga granskning noterat att kassakontrollen är obefintlig samt att kassaflödet inte gått att följa och därför endast ansett sig kunna göra en rimlighetsbedömning av den slutligt redovisade kontantkassan (plus 55 000 kr).

Beträffande långfristiga skulder – 12,4 miljoner kr som avser lån från aktieägare och närstående – finns i A-sons dokumentation ett antal balansrapporter i olika versioner där belopp och personer varierar. Posten har enligt A-son inte gått att utreda.

Bland underlagen till bokslutet återfinns kopior av flera fakturor rörande en kylanläggning utställda på faderns bolag samt ett engagemangsbesked avseende ett postgiro i detta bolags namn. Någon kommentar i materialet om anledningen till detta finns inte. A-son har för RN förklarat att beställningen av kylanläggningen gjorts innan överlåtelsen av inkråmet, men att kylanläggningen tillförts det nybildade bolaget, samt att postgirot övertagits av det nybildade bolaget. Någon fysisk inventering av kylanläggningen har A-son inte gjort. Hon har aldrig besökt bolaget.

Lagret utgör 67 % av bolagets totala tillgångar. A-son har begränsat sin revision till att konstatera att det finns lagerlistor och att notera bruttovinsten.

Av A-sons inledande granskningsanteckningar framgår att det saknas en avsevärd mängd underlag i redovisningen. I sin slutrapport har hon endast antecknat ”efter ombokning förefaller allt i sin ordning”. Hon har dock inte tagit in underlagen till den rekonstruerade bokföringen, trots att det av dokumentation och kompletterande uppgifter framgår att det funnits oklarheter även efter rekonstruktionen.

I revisionsberättelsen har A-son påpekat att det finns brister i den interna kontrollen samt att mervärdeskatten inte är rätt redovisad. Hon har tillstyrkt fastställande av resultat- och balansräkningen.

RN gör följande bedömning.

Revisorn skall i revisionsberättelsen uttala sig om klientens årsredovisning och om styrelsens och VD:s förvaltning av företaget. För att ett sådant uttalande skall vara underbyggt krävs att revisorn planerar arbetet så att uppdraget kan genomföras effektivt och ändamålsenligt. Revisorn har härvid att med beaktande av begreppen väsentlighet och risk bedöma vad som skall granskas och hur ingående granskningen behöver vara. Revisorn är skyldig att dokumentera dessa överväganden.

Av naturliga skäl ställs speciella krav på planering av revisionsbyråns verksamhet om revisorn har åtagit sig ett stort antal revisionsuppdrag. Per den 7 maj 1998 var A-son enligt PRV vald revisor i 261 bolag.

I ärendet är utrett att A-son har brustit i det grundläggande förberedelsearbetet för revisionen, d.v.s. insamling av grundinformation, riskanalys och planering. Vad sedan gäller genomförandet av revisionsarbetet har hon i stor utsträckning underlåtit att företa kontrollåtgärder för att förvissa sig om väsentliga posters existens och värde. Hennes granskning har i stället varit inriktad på det tekniska utförandet av redovisningen och synes som primärt syfte ha haft att få redovisningen att överensstämma med föreliggande resultat- och balansräkningar. Vid granskningen har hon i flera fall uppmärksammat oklarheter

beträffande poster som haft avgörande betydelse för bedömningen av bolagens tillgångar och skulder. Hon har dock inte företagit erforderliga åtgärder för att utreda dessa oklarheter. Trots detta har hon i sina revisionsberättelser tillstyrkt fastställande av förevarande resultat- och balansräkningar. A-son har härigenom gjort sig skyldig till allvarliga avsteg från god revisionssed.

Även när det gäller kravet att dokumentera revisionsarbetet har A-son brutit mot gällande regler, eftersom ett flertal granskningsåtgärder hon sedermera uppger sig ha utfört inte finns noterade.

Sammanfattningsvis visar RN:s utredning att bristerna i A-sons sätt att arbeta är av sådant allvarligt slag och så omfattande att syftet med revisionen förfelas. Omständigheterna får därför anses vara synnerligen försvårande. RN bedömer att A-son inte är lämplig att utöva revisionsverksamhet.

Med stöd av 22 § andra stycket lagen (1995:528) om revisorer upphäver RN A-sons godkännande som revisor. Med stöd av 25 § första stycket samma lag förordnar RN att beslutet skall gälla omedelbart.

Ärendet har avgjorts av RN:s ordförande Lennart Grufberg samt ledamöterna Stig von Bahr, Eva Stenman From, Elisabet Fura-Sandström, Klas-Erik Hjorth, Margit Knutsson, Bengt-Allan Mettinger och Jan-Erik Moreau. Vid den slutliga handläggningen har i övrigt närvarit kanslichefen Christer Lefrell, avdelningsdirektören Fredrik Bengtsson, avdelningsdirektören Eva Haage samt byrådirektören Leena Collins, föredragande.